

Prolog

Côte d'Azur, 1956

Ulve bliver normalt født med dybblå øjne. Disse bliver lysere og falmer gradvis til deres voksne farve, der som regel er gul. Slædehunde derimod har blå øjne, og af den grund tror folk, at der også må findes ulve med blå øjenfarve, men det gør der strengt taget ikke, så hvis man nogen sinde støder på en ulv med blå øjne, så er det højst sandsynligt ikke en renblodet ulv, men en hybrid. Dalia Dresner havde de mest bemærkelsesværdige blå øjne, jeg nogen sinde har set hos en kvinde, men jeg vil vædde på, at der var en lille del af hende, som var ulv.

Dresner havde været en stjerne i tysk film tilbage i trediverne og fyrrerne, og det var dengang, jeg havde haft et, om end kortvarigt, forhold til hende. Hun er næsten fyrre nu, men selv i nådesløs Technicolor er hun stadig blændende smuk, især hendes langsomt blinkende blå strålepistoløjne, der ser ud, som om de kan have udslettet et par bygninger med et skødesløst blik eller en overrasket blinken. De kunne i hvert fald brænde et hul i mit hjerte.

Ligesom smerten ved at skilles glemmer man aldrig helt ansigtet på en kvinde, man har elsket, især ikke når det er ansigtet på en kvinde, som pressen havde kaldt den tyske Garbo. For slet ikke at tale om den måde, de elsker på, for den har også en tendens til at blive hængende i hukommelsen. Måske er det godt det samme, når erindringen om at elske snart er det eneste, man har.

“Bliv ved,” klynkede hun ved de få lejligheder, hvor jeg prøvede at tilfredsstille hende i sengen. Som om jeg nogen sinde

havde nogen intention om at holde op. Jeg ville med glæde være blevet ved med at elske med hende i al evighed.

Jeg så hende igen i Eden Cinéma i La Ciotat nær Marseille, som har ry for at være verdens ældste og formentlig mindste biograf. Det var der, brødrene Lumière viste deres første film i 1895, og den ligger lige ved vandet over for en marina, hvor masser af dyre både og yachter ligger fortøjet året rundt, og lige om hjørnet fra den luvslidte lejlighed, hvor jeg havde boet, siden jeg forlod Berlin. La Ciotat er en gammel fiskerlandsby, som lever af et af den franske flådes vigtigste skibsværfter – hvis man da kan bruge et ord som vigtig i samme sætning som den franske flåde. Der er en god strand og flere hoteller, hvoraf jeg arbejder på det ene.

Jeg tændte en cigaret, og mens jeg så filmen, prøvede jeg at genkalde mig alle de omstændigheder, der havde ført frem til vores første møde. Hvornår var det præcis? 1942? 1943? Faktisk syntes jeg ikke, at Dalia lignede Garbo særlig meget. For mig var den skuespillerinde, hun mindede mest om, Lauren Bacall. Det med den tyske Garbo var Goebbels' idé. Han fortalte mig, at den reserverede svensker var en af Hitlers foretrukne skuespillerinder og *Camille* en af Førerenes yndlingsfilm. Det er lidt svært at forestille sig, at Hitler skulle have haft en yndlingsfilm og da slet ikke én så romantisk som *Camille*, men Goebbels sagde, at hver gang Føreren så den film, havde han tårer i øjnene og blussede i ansigtet i flere timer bagefter. Jeg tvivler ikke på, at lanceringen af Dalia som tysk films svar på Greta Garbo havde været endnu en måde at fedte for Hitler på og ikke mindst for Dalia selv, for Goebbels prøvede altid at indynde sig hos en eller anden skuespillerinde. Ikke fordi jeg kunne bebrejde ham, at han prøvede at indynde sig hos Dalia Dresner. Det var der mange mænd, der gjorde.

Hun havde tilbragt en stor del af sit liv i Schweiz, men hun var født i Pula på halvøen Istrien, som efter 1918 og Østrig-Ungarns opløsning blev overdraget til Italien, men denne halvø havde altid været en naturlig del af Jugoslavien – faktisk havde alle Dalias forfædre været kroater – og for at slippe for Mussolinis fascisternes tvungne italianisering og kulturelle undertrykkelse var

hun blevet flyttet med til Zagreb i en meget tidlig alder. Hendes rigtige navn var Sofia Branković.

Da krigen var slut, havde hun besluttet at opgive sit hjem i nærheden af Zürich og rejse tilbage til Zagreb for at finde ud af, hvad der, om noget, var tilbage af hendes familie. I 1947 var hun blevet arresteret af den jugoslaviske regering for mistanke om kollaboration med nazisterne under krigen, men Tito – som almindeligvis blev anset for at være forgabt i hende – greb personligt ind og sørgede for, at Dalia blev løsladt. Tilbage i Tyskland forsøgte hun et comeback, men omstændighederne forhindrede hendes genkomst. Heldigvis for Dalia fik hun tilbudt filmroller i Italien og optrådte i flere godt anmeldte film. Da Cecil B. DeMille skulle besætte rollerne i *Samson og Dalila* i 1949, overvejede han Dalia Dresner, inden han valgte den politisk mere acceptable Hedy Lamarr. Hedy var god – hun var absolut meget smuk – men jeg tror fuldt og fast på, at Dalia ville have været mere overbevisende. Hedy spillede rollen som en femogtrediveårig skolepige. Dalia ville have spillet den som den ægte vare. Som en forførende kvinde med en hjerne lige så stor som Samsons muskler. I 1955 arbejdede hun igen inden for tysk film og vandt Volpi-prisen som bedste skuespillerinde på filmfestivalen i Venedig i filmen *Djævelens general*, hvor hun spillede over for Curd Jürgens. Men det var englænderne, der gav Dalia hendes mest succesrige roller, og især British Lion Films, som lod hende spille sammen med Dirk Bogarde i to film.

Al denne information fik jeg fra programmet, som jeg købte i Edens lillebitte foyer, inden filmen startede, så jeg kunne komme up to date med detaljerne i Dalias liv. Selv om det virkede mindre interessant end mit – og af samme årsag – lod det også til at have været langt sjovere.

Den film, jeg nu så hende i, var en komedie med Rex Harrison med den franske titel *Le mari constant*. Det var underligt at høre en stemme, som ikke var hendes og ovenikøbet talte fransk. Dalias tyske sprog havde altid været smurt med honning og cigaretter. Måske fungerede filmen på engelsk, men den fungerede ikke på fransk, og jeg tror ikke, det havde noget at gøre med, at den var eftersynkroniseret, eller at det gav mig en klump

i halsen at se hende igen. Det var simpelthen en dårlig film, og lidt efter lidt gled mine øjne i i Rivieraens varme mørke, og det virkede, som om det var sommeren 1942 ...

Kapitel 1

Jeg vågnede efter en lang, men urolig søvn til en verden, som var sort og hvid, men mest hvid med sølvgrå kanter. Jeg havde stjålet nogle beroligende Luminal-tabletter fra general Heydrichs landsted uden for Prag for at få hjælp til at sove. Han havde ikke brug for dem af den simple grund, at han var død, og ellers ville jeg bestemt ikke have stjålet dem fra ham. Men piller var endnu vanskeligere at få fat på end sprut, der ligesom alt andet var en mangelvare, og jeg havde brug for dem, fordi jeg som officer i SD var delagtig i rædslen nu, langt mere end Heydrich var. Han var død og begravet måneden før med fuld militær æresbevisning, et fed hvidløg i munden og en stage gennem hjertet. Han var helt ude af den, hans sidste tanker om hævn over sine tjekkiske drabsmænd var stadig lukket inde i hans aflange El Greco-hoved som frossent gråt mudder, og han kunne ikke anrette nogen skade på nogen længere. Men i mine ynkelige anstrengelser for at holde mig i live for næsten enhver pris kunne jeg stadig anrette skade og selv komme til skade, og så længe dødens sorte lirekasse spillede, lod det til, at jeg var nødt til at danse til den glædesløse, dommedagsindvarslende melodi, som ubønhørligt drejede rundt på tromlen, som en liberiklædt abe med et skrækslagent, stivnet udtryk i ansigtet og et blikkrus i hånden. Det gjorde mig ikke usædvanlig, blot tysk.

Berlin virkede hjemsøgt den sommer, som om der bag ethvert træ rundt om ethvert gadehjørne lurede et skrigende kranium eller en mare med opspilede øjne og stadigt skiftende form. Nogle gange når jeg vågnede i min seng i lejligheden i Fasanenstrasse, gennemblødt af sved, følte det, som om jeg havde en dæmon siddende på mit bryst, som maste luften ud af mig, og i

min iver efter at trække vejret og kontrollere, at jeg stadig var i live, hørte jeg tit mig selv skribe op og fylde lungerne med den sure luft, jeg havde udåndet i løbet af dagen, hvilket var det tidspunkt, hvor jeg sov. Og normalt tændte jeg en cigaret med en hast som en, der havde brug for tobaksrøgen for at trække vejret lidt mere ubesværet og for at overdøve den konstante smag af massebord og menneskeligt forfald, der havde taget ophold i min mund som en gammel, betændt tand.

Sommervejret bragte ingen glæde. Det lod til at have den ubehagelige effekt at gøre berlinerne irritable som følge af den stegende hede, fordi der ikke var andet end vand at drikke, og konstant at minde dem om, hvor meget varmere der formentlig var på de tørre stepper i Rusland og Ukraine, hvor vores drenge nu udkæmpede en krig, som allerede så ud til at være langt værre, end vi havde regnet med. Den sene eftermiddags-sol kastede lange skygger gennem gaderne med beboelsesejendomme omkring Alexanderplatz og spillede ens øjne et puds, sådan at fosferne på ens nethinder – eftervirkningerne af det skånselsløst klare lys – kom til at ligne de grønne auraer omkring store mængder af døde mænd. Det var i skyggerne, jeg hørte hjemme, og hvor jeg følte mig godt tilpas som en gammel edderkop, der simpelthen vil være i fred. Det var der imidlertid ikke stort håb om. Det betalte sig altid at være forsigtig med, hvad man var god til i Tyskland. Engang havde jeg været en god politimand i Kripo, men det var snart længe siden, før forbryderne bar smarte, grå uniformer, og næsten alle, der blev buret inde, var uskyldige. At være strømer i Berlin i 1942 var lidt som at sætte musefælder ind i et bur fuldt af tigre.

På ordre fra Heydrich havde jeg haft natarbejde i politipræsidiat på Alexanderplatz, hvilket passede mig helt fint. Der var ikke så meget egentligt politiarbejde, at det var værd at tale om, men jeg havde ringe eller slet ingen lyst til mine nazikollegeres selskab eller deres afstumpede konversation. Drabskommissionen, det der nu var tilbage af den – som havde til opgave at efterforske drabssager – overlod mig til at klare mig selv som en glemt fange, hvis ansigt betød døden for enhver, der var uklog nok til at se et glimt af det. Jeg var ikke selv særlig glad for det.

Til forskel fra Hamborg og Bremen var der ingen natlige bombetogter, der var værd at tale om, hvilket gjorde byen stille som en grav, helt forskellig fra Berlin i Weimartiden, da den havde været den mest larmende og mest spændende storby på kloden. Al den neon, al den jazz og ikke mindst al den frihed, da intet blev holdt skjult, og ingen var nødt til at skjule, hvem eller hvad de var – det var svært at tro på, at tingene nogen sinde havde været sådan. Men Weimartiden havde passet mig bedre. Weimarrepublikken havde været det mest demokratiske af alle demokratier, men ligesom alle andre store demokratier havde den været lidt ude af kontrol. Indtil 1933 var alting tilladt, idet demokratiets sande natur, sådan som Sokrates lærte af bitter erfaring, er at fremme korrupsion og udskejelser under alle former. Men Weimars korrupsion og udskejelser var alligevel at foretrække frem for de uhyrligheder af bibelske dimensioner, som nu blev begået i Nürnberglovenes navn. Jeg tror ikke, jeg egentlig forstod, hvad dødssynd betød, før jeg kom til at bo i Nazityskland.

Nogle gange når jeg stirrede ud ad vinduet i mit kontor om natten, fik jeg øje på mit eget spejlbillede, som stirrede tilbage på mig – mage til, men anderledes, en slags uklar udgave af mig selv, et dunklere alter ego, min onde tvillingebror eller måske en dødsbebuder. Nu og da hørte jeg denne genfærdsagtige, blege dobbeltgænger tale spotsk til mig: “Sig mig, Gunther, hvad er du nødt til at gøre, og hvem er du nødt til at kysse i røven for at redde dit eget sølle skind i dag?”

Det var et godt spørgsmål.

Fra min rovfuglerede i politihovedkvarterets østlige tårn kunne jeg ofte høre lyden af damptog, der ankom til eller afgik fra stationen på Alexanderplatz. Man kunne lige netop se taget – det der var tilbage af det – på den gamle ortodokse synagoge i Kaiserstrasse, som jeg tror har ligget der siden før Den Fransk-tyske Krig og var en af de største synagoger i Tyskland med ikke mindre end atten hundrede troende. Med andre ord jøder. Synagogen i Kaiserstrasse lå i et distrikt, hvor jeg havde patruljeret som ung Schupo først i tyverne. Nogle gange sludrede jeg med drengene, som gik i den jødiske drengeskole, og som gik over på stationen for at kigge på tog. Engang så en anden uniforme-

ret strømmer mig snakke med disse drenge og spurgte: "Hvad har du egentlig at snakke med de jøder om?" Og jeg havde svaret, at det bare var børn, og at vi havde talt om det, man taler med alle mulige andre børn om. Selvfølgelig skete alt det, før jeg opdagede, at jeg selv havde en dråbe jødisk blod i mig. Måske kan det forklare, hvorfor jeg var flink over for dem. Men jeg foretrækker at tro, at det ikke forklarer noget som helst.

Det var nogen tid siden, at jeg havde set jødiske drenge på Kaiserstrasse. Siden begyndelsen af juni havde man deporteret Berlins jøder fra en transitlejr på Grosse Hamburger Strasse til destinationer et sted østpå, selv om det var ved at være velkendt, at disse destinationer var mere endegyldige end et tåget kompaspunkt. For det meste foregik deportationerne om natten, når der ikke var nogen til at se det ske, men en morgen ved femtiden, da jeg efterforskede et banalt tyveri på Anhalter Station, så jeg omkring halvtreds ældre jøder blive læsset op i lukkede togvogne på et utålmodigt ventende tog. De lignede noget, Pieter Bruegel kunne have malet tilbage på et tidspunkt, hvor Europa var et langt mere barbarisk sted, end det er nu – dengang konger og kejsere begik deres sorte forbrydelser åbent i dagslys og ikke på en tid på døgnet, hvor der ikke var nogen, der var stået op og kunne se det. Togvognene så ikke så slemme ud, men på den anden side havde jeg en ret god idé om, hvad der skulle ske disse jøder, hvilket jeg regner med var mere, end de selv gjorde, ellers kan jeg ikke forestille mig, at de nogen sinde var steget op i dette tog.

Jeg var ved at blive gennet væk af en gammel berlinsk Schupo, indtil jeg viste ham mit politiskilt og fortalte ham, at han kunne rende mig i røven.

"Undskyld, hr.," sagde han og førte hurtigt hånden op til sin læderkasket. "Jeg var ikke klar over, at De var RSHA."

"Hvor skal den flok hen?" spurgte jeg.

"Et sted i Böhmen. Theresienstadt, tror jeg, de sagde, at det hed. Man har næsten ondt af dem, ikke? Men jeg tænker, det er bedre for dem og for os. Os tyskere, mener jeg. De får et bedre liv der sammen med deres egne i en nybygget by, ikke sandt?"

"Det får de ikke i Theresienstadt, nej," sagde jeg til ham. "Jeg

er lige kommet hjem fra Böhmen.” Og så fortalte jeg ham alt, hvad jeg vidste om stedet, og lidt til oveni om, hvad der foregik i Rusland og Ukraine. Det rædselsslagne udtryk i mandens rødmossede ansigt var næsten den risiko værd, som jeg løb ved at fortælle ham den utilslørede og uappetitlige sandhed.

“Det kan ikke være Deres alvor,” sagde han.

“Det er det skam. Det er et faktum, at vi systematisk myrder folk i tusindvis derude i sumpene øst for Polen. Jeg ved det. Jeg har set det. Og med ‘vi’ mener jeg os, politiet. RSHA. Det er os, der begår mordene.”

Schupo'en blinkede flere gange og så ud, som om jeg havde sagt noget uforståeligt. “Det kan ikke være sandt, det De lige sagde. Det må være Deres spøg.”

“Det er ikke min spøg. Det, jeg lige har fortalt Dem, er formentlig den eneste sandhed, De kommer til at høre i dag. Spørg Dem endelig for, men forsøg at gøre det diskret. Folk bryder sig ikke om at tale om det her af indlysende grunde. Man kan få problemer. Det kan vi begge. Jeg siger Dem, de jøder er om bord på et bumletog til helvede. Og det samme er vi.”

Jeg gik min vej, sadistisk smilende for mig selv. I Nazityskland er sandheden et magtfuldt våben.

Men det var en af disse RSHA-mordere, der hentede mig ind fra kulden. En østriger, Ernst Kaltenbrunner, skulle ifølge rygterne være den næste chef for Rigets Sikkerhedshovedkvarter – RSHA – men ifølge samme rygter kunne hans udnævnelse ikke godkendes af Hitler, før manden var færdig med at blive tørlagt på et sanatorium i den schweiziske by Chur. Dette gjorde, at Kripo var lagt i de kriminalteknisk kapable, men gennemmorderiske hænder på general Arthur Nebe, som indtil november året før havde stået i spidsen for SS Operationsgruppe B i Hviderusland. Gruppe B lededes nu af en anden, men hvis sladderer på Alex var korrekt – og det havde jeg god grund til at tro, den var – så havde Nebes folk dræbt over femogfyrre tusind mennesker, før han omsider havde gjort sig fortjent til sin billet tilbage til Berlin.

Femogfyrre tusind. Et tal som det var svært at fatte i sammenhæng med mord. Berlins Sportpalast, hvor nazisterne holdt

nogle af deres folkemøder, kunne rumme fjorten tusind. Tre hele Sportpalaster fulde af folk, som var kommet for at juble over en tale af Goebbels. Sådan så femogfyrre tusind ud. Bortset fra at ingen af de myrdede havde jublet, selvfølgelig.

Jeg tænkte over, hvad Nebe fortalte sin kone Elise og sin datter Gisela om, hvad han havde lavet ude i Ivans sumpe. Gisela var nu en smuk ung kvinde på seksten, og jeg vidste, at Arthur for-gudede hende. Intelligent var hun også. Spurgte hun ham nogen sinde om hans arbejde for SS? Eller så hun noget undvigende i sin fars ræveagtige øjne og talte så bare om noget andet, sådan som folk havde gjort, når Den Store Krig var dukket op som samtaleemne? Jeg har aldrig kendt nogen, der havde det godt med at tale om den, og da slet ikke mig selv. Hvis folk ikke selv havde været i skyttegravene, var der ingen mening i at forvente, at de overhovedet skulle kunne forestille sig, hvordan det var. Ikke fordi Arthur Nebe havde noget at skamme sig over dengang. Som ung løjtnant i pionerbataljonen under den 17. armé (1. vestprøjsiske) på østfronten havde han været udsat for gasangreb to gange og modtaget et Jernkors af første klasse. Nebe havde af den grund ikke høje tanker om russerne, men det var utænkeligt, at han nogen sinde skulle have fortalt sin familie, at han havde brugt sommeren 1941 på at myrde femogfyrre tusind jøder. Men Nebe vidste, at jeg vidste det, og på en eller anden måde kunne han alligevel se mig i øjnene, og selv om vi ikke talte om det, var det, der overraskede mig mere end ham, at jeg trods alt kunne tåle hans selskab, sådan lige netop. Jeg tænkte, at hvis jeg kunne arbejde for Heydrich, kunne jeg arbejde for hvem som helst. Jeg vil ikke påstå, at Nebe og jeg var venner. Vi kom godt ud af det, selv om jeg aldrig forstod, hvordan en mand, der så tidligt som i 1938 havde lagt planer om et attentat mod Hitler, så sindsligevægtigt kunne være blevet masse-morder. Nebe havde forsøgt at forklare det, mens vi var i Minsk. Han sagde, at han var nødt til at holde sin sti ren, længe nok til at han og hans venner kunne få endnu en chance for at myrde Hitler. Jeg kunne bare ikke se, hvordan det kunne retfærdiggøre mordene på femogfyrre tusind jøder. Jeg forstod det ikke dengang, og jeg forstår det stadig ikke.

Efter forslag fra Nebe mødtes vi til søndagsfrokost i et separat lokale på Wirtshaus Moorlake lidt sydvest for Pfaueninsel ved Wannsees bred. Med sin tiltalende Biergarten og sit orkester virkede det mere bayrisk end preussisk og var meget populært blandt berlinerne om sommeren. Denne sommer var ingen undtagelse. Det var en dejlig dag, og ingen af os var i uniform. Nebe var iført en habit med knickers, vest og støtteseler, syet af lysegrå haneffjeds mønstret tweed med lomme knapper og tilspidsede reverser. Med sine lysegrå sokker og sine nypudsede brune golfsko så han ud, som om han havde tænkt sig at skyde noget med fjer, hvilket bestemt ville have været en velkommen afveksling. Jeg var iført min sommerhabit, som var det samme nålestribe blå jakkesæt, som jeg gik med om vinteren, bortset fra at jeg havde undladt at tage vesten på som en indrømmelse til det varmere vejr. Jeg så lige så elegant ud som en mågefjer, og jeg var ligeglad med, hvem der så det.

Vi spiste bækørred med kartofler og jordbær med fløde og nød to flasker god moselvin. Efter frokost stævnede vi ud på søen i en slags aflang båd eller kajak. På grund af min omfattende sømandserfaring lod Nebe mig naturligvis ro, selv om det også kan have haft at gøre med, at jeg var kaptajn og han general, og mens jeg arbejdede ved årerne, røg han en stor havannacigar og kiggede op i den lydefri preussiske himmel, som om han ikke havde en eneste bekymring i livet. Det havde han måske heller ikke. Samvittighed var en luksus, som de færreste officerer i SS og SD kunne tillade sig. Wannsee lignede et impressionistisk maleri af et idyllisk sceneri på Seinen omkring århundredeskiftet af den type, der ser ud, som om billedet lider af en slem gang filipenser. Der var kanoer og kaproningsbåde, sejlbåde og slupper, men ingen fartøjer der krævede benzin, for benzin var endnu vanskeligere at få fat i end piller eller sprut. Der var også masser af unge kvinder omkring os – det var en af grundene til, at Nebe kunne lide at være her – men ingen unge mænd, for de var alle sammen i uniform og kæmpede formentlig for livet i et eller andet russisk granatkrater. Kvinderne i de lange, smalle både bar hvide undertrøjer og de kortest tænkelige shorts, hvilket var en forbedring i forhold til korsetter og

franske tournurer, fordi de viste deres bryster og bagdele frem for enhver, der som jeg var interesseret i den slags, de var solbrændte og energiske og nogle gange også flirtende, for de var trods alt kun menneskelige og higede næsten lige så stærkt efter mandlig opmærksomhed, som jeg higede efter muligheden for at give dem den. Nogle af dem roede ved siden af os et stykke tid og førte en samtale, indtil det gik op for dem, hvor gamle vi var. Jeg var i fyrrerne, og jeg tror, Nebe må have været næsten halvtreds. Men der var én pige, som fangede mit blik. Jeg genkendte hende som en, der ikke boede så langt fra mig. Jeg vidste, at hun hed Kirsten og var lærer på Fichte-gymnasiet på Emser Strasse. Da jeg så hende ro, besluttede jeg mig for at kigge lidt mere på Emser Strasse og måske ved et lykkeligt tilfælde også lidt mere på hende. Efter at hun og hendes smidige veninder var roet videre, holdt jeg øje med deres båd, for man ved jo aldrig, hvornår en køn pige falder i vandet og må reddes op.

En anden grund til, at Nebe godt kunne lide Wannsee, var at man kunne være fuldkommen sikker på, at ingen lyttede med på ens samtale. Lige siden september 38 og det fejlslagne Osterkup, som han havde været en vigtig del af, havde Nebe haft mistanke om, at han blev mistænkt for noget, men han talte altid meget frit med mig, om ikke andet så fordi han vidste, at der var meget stærkere mistanker mod mig. Jeg var den bedste type ven, en mand som Nebe kunne have, den type ven som man kunne og ville sælge til Gestapo uden et sekunds omtanke, hvis det gjaldt om at redde sit eget skind.

“Tak for frokost,” sagde jeg. “Det er nogen tid siden, jeg har bøjjet armen for noget så godt som den mosel.”

“Hvad er formålet med at være leder af Kripo, hvis man ikke kan få en ekstra ration mærker til mad og drikke?” sagde han.

Mærkerne var nødvendige i Tysklands rationeringssystem, som forekom stadig mere drakonisk, især hvis man var jøde.

“Tænk på, at det, vi spiste, alt sammen var lokale varer,” sagde han. “Bækørreden, kartoflerne, jordbærrene. Hvis vi ikke kan få det i Berlin om sommeren, kunne vi lige så godt kapitulere nu. Livet ville ikke være værd at leve.” Han sukkede og pustede en røgsky op mod himlen over sit sølvgrå hoved. “Nogle gange

kommer jeg faktisk herud og sætter en båd ud alene, løsner fortøjningen og lader den drive ud over søen uden tanke for, hvor jeg kommer hen.”

“Der er ingen steder at komme hen. Ikke her på søen.”

“Du får det til at lyde, som om der er noget galt i det, Bernie. Men sådan er søers natur. De er til for at ses på og nydes og ikke for noget så praktisk, som du antyder.”

Jeg trak på skuldrene, løftede årerne og kiggede ud over rælingen og ned i det lune vand. “Hver gang jeg befinder mig på en sø som den her, går der ikke lang tid, før jeg begynder at tænke på, hvad der gemmer sig under overfladen. Hvilke uopklarede forbrydelser ligger skjult i dybet? Hvem ligger nede på bunden med et par cementstøvler på fødderne? Om der måske er en jødisk ubåd, der gemmer sig for nazisterne. Eller en venstreorienteret, som blev sendt derned af Freikorps tilbage i tyverne.”

Nebe lo. “Den evige detektiv. Og du undrer dig over, at du bliver ved med at være nyttig for vores herrer og mestre.”

“Er det derfor, vi er her? For at du kan smigre mig med forsikringer om min nytte?”

“Det er muligt.”

“Jeg er bange for, at de dage, hvor jeg kan være til nytte for nogen, for længst er overstået, Arthur.”

“Du undervurderer som sædvanlig dig selv, Bernie. Jeg tænker egentlig altid på dig som en af de folkevogne, dr. Porsche har tegnet. Måske grove, men billige i drift og meget effektive. Og bygget til at holde i en sådan grad, at de næsten ikke er til at slide op.”

“Lige nu kunne min motor godt bruge lidt luftkøling,” sagde jeg og lod årerne hvile. “Det er varmt.”

Nebe pulsede på cigaren og lod så den ene hånd drive gennem vandet. “Hvad gør du, Bernie? Når du vil væk fra det hele? Når du vil glemme alting?”

“Der skal meget tid til at glemme alting, Arthur. Især i Berlin. Tro mig, jeg har forsøgt. Jeg har en frygtelig fornemmelse af, at det vil tage mig resten af livet at glemme alt det.”

Nebe nikkede. “Der tager du fejl. Det er let at glemme, hvis man sætter sig for at gøre det.”

“Hvordan bærer *du* dig ad?”

“Ved at have et bestemt syn på verden. Det er en tankegang, alle tyskere sikkert kender til. Min far var lærer, og han sagde gerne: ‘Find ud af, hvad du tror på, Arthur, hvad din plads i livet er, og hold dig så til det.’ Og min konklusion er blevet, at livet blot er et spørgsmål om held. Det er sådan, jeg ser på det. Hvis det ikke havde været mig ude i Minsk som leder for Gruppe B, ville det have været en anden. Den skiderik til Erich Naumann, formentlig. Han er det svin, som overtog efter mig. Men nogle gange tror jeg, at jeg i virkeligheden aldrig har været der. I hvert fald ikke den rigtige mig. Jeg har meget få erindringer om det. Nej, jeg bærer mig ikke ad.

Tilbage i 1919 forsøgte jeg faktisk at få et job på Siemens med at sælge Osram-pærer. Jeg prøvede også at blive brandmand. Men du ved, hvordan det var dengang. Ethvert job så ud, som om det var værd at få. Men sådan skulle det ikke være. De eneste, der ville have mig, efter at jeg kom ud af hæren, var Kripo. Det er det, jeg taler om. Hvad er det ved livet, som fører en mand den ene vej, så han sælger elektriske pærer eller slukker ildebrande, eller fører samme mand en helt anden vej, så han bliver statsansat bøddel?”

“Er det det, du kalder det?”

“Hvorfor ikke? Ganske vist gik jeg ikke med høj hat, men jobbet var det samme. Sagen er den, at den slags ting sjældent har noget med manden selv at gøre. Jeg endte ikke i Minsk, fordi jeg er et ondt menneske, Bernie. Det mener jeg helt oprigtigt. Det var et uheld, at jeg overhovedet var derude. Det er sådan, jeg ser på det. Jeg er det samme menneske, som jeg altid har været. Det var bare skæbnen, der førte mig ind i politiet i stedet for i Berlins brandvæsen. Den samme skæbne, som dræbte alle de jøder. Livet er ikke andet end en tilfældig række af begivenheder. Der er ingen logik i noget af det, der sker, Bernie. Nogle gange tror jeg, det er dit egentlige problem. Du leder altid efter en slags mening i tingene, men der er ingen. Det har der aldrig været. Det hele var en simpel kategoriforveksling. Og at prøve at opklare tingene opklarer ikke noget som helst. Efter hvad du har oplevet, må du vel vide det nu.”

“Tak for filosofiforelæsningen. Det tror jeg, jeg er begyndt at gøre.”

“Du burde takke mig. Jeg er her for at gøre dig en tjeneste.”

“Du ligner ikke en mand, der bærer pistol, Arthur.”

“Nej, men det er jeg faktisk. Jeg har skaffet dig et job på Krigsforbrydelseskontoret i Bendlerblock, startende i september.”

Jeg lo. “Er det en morsomhed?”

“Ja, det er ret morsomt, når man tænker over det,” indrømmede Nebe. “At jeg finder et job til dig dér af alle steder. Men jeg er helt alvorlig, Bernie. Det er en god ordning for dig. Det skaffer dig væk fra Alex og et sted hen, hvor dine evner vil blive værdsat. Du er stadig SD, det er der ikke meget, jeg kan gøre ved. Men ifølge dommer Goldsche, som du skal referere til, vil din uniform og din efterforskningserfaring åbne et par efterforskningsdøre, som er lukket for dem, der arbejder der nu. *Von* dit og *von* dat, for det meste advokater af knækfliptypen, hvis ar stammer fra universitetselskaberne og ikke fra slagmarken. Du kommer endda til at tjene flere penge, for fanden.” Han lo. “Men kan du ikke se det? Jeg prøver at gøre dig respektabel igen, min ven. Halvt om halvt respektabel, i hvert fald. Hvem ved, du kommer måske til at tjene nok til at få råd til en ny habit.”

“Du mener det alvorligt, ikke?”

“Selvfølgelig. Du tror vel ikke, jeg ville spille tiden med at byde dig på frokost uden en forbandet god grund. Jeg kunne have inviteret en pæn pige, helst en, der ikke opfører sig som en pæn pige, og som ikke er en nasserøv som dig. Nu må du godt sige tak.”

“Tak.”

“Så nu da jeg har gjort dig en tjeneste, vil jeg have dig til at gøre noget for mig til gengæld.”

“Til gengæld? Måske har du glemt vores frække weekend i Prag, Arthur. Det var dig, der bad mig efterforske Heydrichs død, var det ikke? For mindre end en måned siden? Du brød dig ikke om mine konklusioner. Da vi mødtes og talte sammen på Esplanade Hotel, sagde du, at vi aldrig havde ført den samtale. Den tjeneste har jeg aldrig forlangt gengæld for.”

“Det var en tjeneste for os begge to, Bernie. Dig og mig.” Nebe

begyndte at klø i eksemen på håndryggene, hvilket var et tegn på, at han var ved at blive irritabel. “Det her er noget andet. Det her er noget, som selv du kan gøre uden at lave ulykker.”

“Hvilket får mig til at tænke over, om jeg er den rette til at gøre det.”

Han stak cigaren i munden og kløede noget mere, som om der kunne være en bedre løsning på hans problem under huden. Båden drejede langsomt i ring, så vi pegede den vej, vi lige var kommet fra. Den fornemmelse var jeg vant til. Hele mit liv var gået i ring siden 1939.

“Er det her noget personligt, Arthur? Eller er det dét, vi kriminalfolk så muntert kalder ‘arbejde’?”

“Det skal jeg fortælle dig, hvis du bare vil lukke ædespalten et øjeblik. Jeg fatter det ikke. Hvordan har nogen med en kæft som din formået at holde sig i live så længe?”

“Jeg har stillet mig selv det samme spørgsmål.”

“Det er arbejde, okay? Noget som du tilfældigvis har enestående kvalifikationer til.”

“Du kender mig. Jeg har enestående kvalifikationer til ethvert job, som andre åbenbart ikke ville røre med en ildtang.”

“Du husker nok Den Internationale Kriminalpolitikkommission?” sagde han.

“Du mener vel ikke, at den stadig eksisterer?”

“Jeg er fungerende formand,” sagde Nebe bittert. “Og hvis du antyder, at det ikke er noget, jeg forstår mig på, så skyder jeg dig.”

“Jeg er bare lidt overrasket, ikke andet.”

“Som du nok ved, havde den hovedsæde i Wien indtil 1940, da Heydrich besluttede, at hovedkvarteret skulle ligge her i Berlin.”

Nebe pegede mod vest over søen på en bro over Havel, som kun lå et lille stykke syd for Den Svenske Pavillon.

“Derovre, faktisk. Med ham i spidsen, naturligvis. Det var bare endnu et neonoplyst udstillingsvindue for Reinhard Heydrich-showet, og jeg havde håbet, at vi, nu hvor skiderikken er død, kunne bruge det som en undskyldning for at afvikle IKPK, som har udtjent enhver nytte, den nogen sinde måtte have haft. Men Himmler er af en anden mening og vil have konferencen gennemført. Ja, netop – der bliver holdt en konference om en uges

tid eller to. Invitationerne til alle de europæiske politidirektører var allerede sendt ud, inden Heydrich blev myrdet. Så vi hænger på den.”

“Men der er krig,” indvendte jeg. “Hvem fanden vil komme, Arthur?”

“Ja, nu bliver du overrasket. Det franske Sûreté, selvfølgelig. De er altid klar til en god middag og en mulighed for at lufte deres synspunkter. Svenskerne. Danskerne. Spanierne. Italienerne. Rumænerne. Selv schweizerne kommer. Og Gestapo, naturligvis. Dem må vi ikke glemme. Oprigtig talt, så er det stort set alle undtagen briterne. Åh, det kommer ikke til at skorte på delegerede, det forsikrer jeg dig for. Problemet er, at jeg har fået til opgave at organisere et program med foredrag. Og jeg støver lidt rundt efter nogle navne.”

“Åh nej. Du mener ikke ...”

“Jo, det mener jeg. I dette tilfælde er det desværre alle mand på dæk. Jeg tænkte, at du kunne tale om, hvordan du fangede kvæleren Gormann. Selv uden for Tyskland er det en berømt sag.”

“Du støver ikke rundt, Arthur. Du graver dybt. Gormann er næsten femten år siden. Altså, der må være nogle andre i jeres nye politibygning på Werderscher Markt.”

“Selvfølgelig er der det. Politidirektør Lüdtke er allerede indkaldt. Og inden du foreslår det, så er Kurt Daluege og Bernhard Wehner også. Men vi mangler stadig et par talere til en konference, som varer to hele dage.”

“Hvad med Otto Steinäusl? Han har været formand for IKPK, har han ikke?”

“Døde af tuberkulose i Wien forrige år.”

“Ham den anden i Prag. Heinz Pannwitz.”

“Han er en bølge, Bernie. Jeg tvivler på, at han kunne tale i fem minutter, inden han begyndte at bande eller tæske i talerstolen med en totenschlæger.”

“Schellenberg.”

“For hemmelighedsfuld. Og alt for højrøvet.”

“Godt, hvad så med ham, der fangede Ogorzow – S-banemorderen? Det var så sent som sidste år. Heuser, Georg. Det er ham, du skal have fat i.”

“Heuser er leder af Gestapo i Minsk,” sagde Nebe. “Og desuden har Lüdtke været frygtelig misundelig på Heuser, siden han fangede Ogorzow. Så han bliver i Minsk indtil videre. Nej, du hænger på den, er jeg bange for.”

“Afbuds-Lüdtke er heller ikke ligefrem vild med mig. Det er du klar over.”

“Han gør fandme, hvad jeg giver ham ordre til. Desuden er der ingen, der er misundelig på dig, Bernie. Du er ingen trussel mod nogen. Ikke længere. Din karriere kommer ikke ud af stedet. Du kunne have været general nu ligesom mig, hvis du havde spillet dine kort rigtigt.”

Jeg trak på skuldrene. “Tro mig, jeg er først og fremmest en skuffelse for mig selv. Men jeg er ikke foredragsholder, Arthur. Vel har jeg håndteret et par pressekonferencer i tidens løb, men de var ingenting i sammenligning med det, du beder om. Jeg bliver forfærdelig. Min erfaring med at tale i offentlighed er at råbe på øl omme fra stambordet.”

Nebe smilede og prøvede at pulse liv i sin havanna igen. Det krævede lidt arbejde, men det lykkedes ham til sidst at få gang i cigaren igen. Jeg kunne mærke, at han tænkte på mig, mens han prøvede.

“Jeg regner med, at du nosser i det,” sagde han. “Faktisk forventer jeg, at hver eneste af vores foredragsholdere bliver rædselsfulde. Jeg håber på, at hele IKPK-konferencen bliver så røvkedelig, at vi aldrig mere behøver holde en. Det er latterligt at tale om international kriminalitet, mens nazisterne har travlt med at begå århundredets internationale forbrydelse.”

“Det er første gang, jeg hører dig kalde det dét, Arthur.”

“Jeg sagde det til dig, så det tæller ikke.”

“Hvad nu hvis jeg siger noget upassende? Noget der er pinligt for dig. Tænk bare på, hvem der vil være til stede. Sidste gang jeg mødte Himmler, sparkede han mig over skinnebenet.”

“Det kan jeg godt huske.” Nebe smilede. “Det var ubetaleligt.” Han rystede på hovedet. “Nej, du behøver ikke være bekymret for at træde i den tyske spinat. Når du har skrevet dit foredrag, skal du forelægge hele teksten for Ministeriet for Propaganda og National Oplysning. De skriver det om til politisk korrekt

tysk. Departementschef Gutterer har indvilget i at kaste et blik på alles foredrag. Han er i øvrigt i SS, så der skulle ikke blive noget problem mellem vores afdelinger. Det er i hans interesse, hvis alle lyder endnu kedeligere end ham selv.”

“Jeg føler mig allerede beroliget. Kors for en farce. Skal Chaplin også tale?”

Nebe rystede på hovedet. “En dag skal der nok være nogen, der skyder dig. Og så er det farvel, Bernie Gunther.”

“Der er intet, der siger farvel som en kugle fra en 9mm Walther.”

I det fjerne ved søens flimrende bred kunne jeg lige akkurat skimte lærerinden Kirsten. Hun og hendes velskabte veninder var ved at gå i land på anløbsbroen foran Den Svenske Pavillon. Jeg samlede årerne og begyndte at ro igen, men denne gang lagde jeg flere kræfter i det. Nebe havde ikke spurgt, og jeg sagde ikke noget, men jeg kan godt lide kønne piger. Det er mit verdenssyn.